

Vragen en antwoorden pensioenakkoord

1. Waarover gaat dit pensioenakkoord?

Het pensioenakkoord gaat over drie onderwerpen: de AOW, de aanvullende pensioenen, en de kansen van ouderen op de arbeidsmarkt.

2. Waarom is het akkoord nodig?

Omdat het niet goed gaat met de pensioenen als we niets doen. Mensen worden ouder en de onzekerheid van de financiële markten neemt toe, waardoor de pensioenvoorzieningen steeds lastiger overeind te houden zijn. En we gaan een tijd tegemoet waarin op de arbeidsmarkt meer werknemers nodig zijn.

Er is de afgelopen jaren veel gediscussieerd over hoe wij de pensioenen (inclusief AOW) ook in de toekomst betaalbaar kunnen houden. Met dit akkoord nemen wij nu onze verantwoordelijkheid omdat wij onze pensioenen, voor jong en oud, ook voor de toekomst in stand willen houden.

Een hogere pensioenleeftijd heeft alleen zin als het voor iedereen ook mogelijk is om langer door te werken. Helaas zijn de kansen van ouderen op de arbeidsmarkt op dit moment niet zo goed. Oudere werknemers hebben een zeer geringe kans om aan het werk te komen, als ze eenmaal werkloos zijn. Daarom heeft het CNV bedongen dat er ook maatregelen genomen moeten worden ter bevordering van het langer doorwerken. Aan het pensioenakkoord hangt daarom een paragraaf met een aantal plannen om de kansen op een baan voor oudere werknemers en werkzoekenden te vergroten.

AOW

3. Wat gebeurt er met de AOW?

De AOW-leeftijd wordt aangepast aan de stijgende levensverwachting. De eerste stap wordt op 1 januari 2020 gezet: de AOW leeftijd stijgt dan naar 66 jaar. In 2015 wordt bekeken of de AOW leeftijd in 2025 verder stijgt.

De AOW wordt daarnaast vanaf 2013 extra verhoogd. De AOW wordt gekoppeld aan de werkelijk verdiende lonen in plaats van aan de contractlonen. Daardoor wordt de AOW vanaf 2013 voor iedereen meer waard: de AOW wordt welvaartsvast.

4. Mag ik ook eerder of later stoppen met werken?

Als de AOW-leeftijd naar 66 jaar stijgt, blijft het voor iedereen mogelijk de AOW-uitkering op 65-jarige leeftijd in te laten gaan. Je kunt ook kiezen om de AOW later in te laten gaan. Kies je voor AOW op je 65ste dan krijg je minder AOW. Kies je voor AOW na je 66ste dan ontvang je meer. Je kunt dus zelf bepalen wanneer je stopt.

Mensen die een laag inkomen hebben en bij een leeftijd van 65 jaar en 2 à 3 maanden met pensioen gaan, ontvangen ongeveer hetzelfde bedrag aan pensioen als iemand die onder de huidige regels met 65 jaar met pensioen gaat. Eerder stoppen met werken is dus financieel gezien goed mogelijk.

5. Is het wel eerlijk dat mensen die langer doorwerken meer AOW krijgen dan mensen die eerder stoppen met werken?

De AOW is nu in principe voor iedereen hetzelfde. Dat zal in de toekomst ook zo zijn. In de toekomst wordt de ingangsdatum van de AOW echter flexibel. Voor diegenen die er voor kiezen om de AOW later in te laten gaan, en dus een hogere AOW krijgen, is de uitkeringsperiode gemiddeld korter. Voor mensen die hun AOW eerder in laten gaan geldt

het tegenovergestelde: ze krijgen een lagere AOW maar voor hen is de uitkeringsperiode gemiddeld langer.

6. Hoeveel lager is mijn AOW als ik besluit om een jaar eerder te stoppen?

Als je vanaf 2020 zou besluiten om één jaar eerder te stoppen, dus op 65-jarige leeftijd in plaats van met 66 jaar, dan geldt er een kortingspercentage van 6,5%. Die korting blijft de hele uitkeringsperiode gelden, d.w.z. elke maand krijg je een AOW-uitkering waarop de korting van 6,5 procent is toegepast. Zie ook vraag 4.

7. Hoeveel hoger is mijn AOW als ik besluit om een jaar langer door te werken?

Als je in 2020 besluit om een jaar langer door te werken, dus tot 67 jaar in plaats van 66 jaar, dan wordt de AOW verhoogd met 6,5 %. Dit percentage blijft de hele uitkeringsperiode gelden. Elke maand krijg je dus een AOW-uitkering die met 6,5 % verhoogd is.

8. Is de koppeling van de AOW aan de verdiende lonen een sigaar uit de eigen doos?

De koppeling van de AOW aan de verdiende lonen is geen sigaar uit eigen doos. Al in het akkoord van 2010 is afgesproken dat de AOW gekoppeld wordt aan de verdiende lonen en dat dit gefinancierd wordt uit de beperking van de AOW-tegemoetkoming en de ouderenkorting.

De AOW-tegemoetkoming wordt afgebouwd maar de afgelopen jaren gebeurde dit ook al. Zonder akkoord was de kans groot dat de AOW-tegemoetkoming afgebouwd zou gaan worden. Nu krijgen we er in ieder geval iets structureels voor terug; een AOW gekoppeld aan de verdiende lonen (tot 2028 met 0,6%). Daarnaast konden lagere inkomens de ouderenkorting niet volledig verzilveren omdat ze daarvoor te weinig belasting betalen. Plus er komt vanaf 2020 een nieuwe inkomensafhankelijke ouderenkorting met een budget van € 500 miljoen.

Aanvullende pensioenen (via het pensioenfonds)

9. Wat gebeurt er met de pensioenen?

De pensioenen worden, net als de AOW, aangepast aan de stijgende levensverwachting. Naarmate de levensverwachting stijgt, leidt dat of tot een lager pensioen of tot langer doorwerken. Ook mogen mensen zelf bepalen wanneer ze hun pensioen in laten gaan. Een goed pensioen is alleen mogelijk als pensioenfonds het geld beleggen. Het pensioen zal in de toekomst dus ook meer gaan meebewegen met de beleggingsresultaten.

10. Kunnen pensioenfonds niet gewoon minder risico nemen met mijn pensioengeld?

Werknemers betalen maandelijks voor hun toekomstig pensioen, de pensioenpremie. Ook werkgevers dragen bij aan de pensioenpremies. Die premies worden voor een deel belegd. Dat is ook nodig. Als de premies alleen op spaarrekeningen worden gezet, levert dit te weinig op. Beleggen is dus noodzakelijk om een goed pensioen te krijgen; aan beleggen zijn ook risico's verbonden. De kunst is om een goed evenwicht te vinden tussen het pensioen dat nagestreefd wordt en de risico's die genomen worden. Dit is de belangrijkste opdracht voor pensioenfondsbesturen en dus ook voor het CNV.

11. Waarom veranderingen in de pensioenen?

De bevolking vergrijst en we leven steeds langer. Dit betekent dat de kosten van pensioenen oplopen. Verder heeft de financiële crisis laten zien dat de pensioenen onvoldoende bestand zijn tegen schokken op de financiële markten (rente, inflatie, rendementen). Het pensioenakkoord is er op gericht de pensioenen in de toekomst betaalbaar te houden. In de komende decennia moet iedereen kunnen rekenen op een goed aanvullend pensioen.

12. Het was toch al lang bekend dat we langer zouden leven?

De levensverwachting neemt al langer toe, maar de toename is groter dan verwacht. Het pensioenfonds dat voor uw pensioen spaart houdt er rekening mee hoe oud u ongeveer

wordt en hoeveel pensioen u dus gaat ontvangen. De gegevens over hoe oud we worden komen van onafhankelijke instituten zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Als uit nieuwe cijfers van het CBS zou blijken dat ook oudere werknemers ouder worden dan eerst werd aangenomen, heeft het pensioenfonds een probleem. Er is dan eigenlijk in het verleden te weinig premie betaald voor dat extra jaar pensioen. Met terugwerkende kracht premie heffen gaat niet en dus moet er extra rendement worden gemaakt op de beleggingen of moet de premie worden verhoogd. Die rek gaat er een keer uit. Zo kwam het CBS eind 2009 met bijgestelde cijfers waarop de fondsen hun berekeningen moesten herzien. Het pensioenfonds ABP kostte dat bijvoorbeeld 11 miljard euro.

13. Financiële markten zijn toch altijd al onzeker?

Jawel, maar de onzekerheid neemt wel toe. Deze eeuw zijn er al twee grote schokken geweest: de internet crisis en de financiële crisis. In de vorige eeuw waren de beleggingsopbrengsten toch stabiel.

14. Waarom wordt de pensioenpremie niet gewoon verhoogd?

In veel sectoren is de premie de afgelopen jaren al flink gestegen. Een hoge pensioenpremie gaat voor werknemers ten koste van het loon. Verder kunnen hoge pensioenpremies de concurrentiepositie van bedrijven en daarmee de werkgelegenheid aantasten.

Daarnaast neemt het aantal werkenden de komende jaren (relatief) sterk af, waardoor het verhogen van de premie relatief weinig oplevert. Bij een vergrijzende samenstelling van de bevolking werkt de pensioenpremie niet meer als instrument om tegenvallende rendementen of een hogere levensverwachting op te vangen.

Vorig jaar becijferde het pensioenakkoord dat het totale pensioenvermogen ca. 650 miljard bedroeg, en de jaarlijkse totale premie ca 25 miljard. Een premieverhoging van 10% verbetert de dekkingsgraad van de fondsen (de verhouding tussen het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen van een fonds) dan met slechts 0,4% terwijl er een groei van vaak tientallen procenten nodig is. Dit laat zien dat de premie als instrument om tegenvallende rendementen of een hogere levensverwachting op te vangen niet werkt. De overeengekomen premiestabilisatie laat onverlet dat vakbonden met werkgeversorganisaties cao-afspraken kunnen maken die de pensioenen verbeteren.

15. Worden gepensioneerden ontzien als de opbrengsten van de beleggingen tegenvallen?

In geval van tegenvallers wordt ook vandaag de dag geen verschil gemaakt tussen werkenden en gepensioneerden. In slechte jaren wordt het pensioen van beide groepen niet of minder geïndexeerd. Dat staat zo in de wet. Dit betekent dat bij niet of onvolledig indexeren ook de uitkering van de gepensioneerden niet of slechts gedeeltelijk meestijgt met de lonen of prijzen.

In de toekomst verandert dit principe niet. Werkenden en gepensioneerden worden dus op dezelfde manier behandeld. Het verschil is wel dat een gepensioneerde een korting op de indexatie direct in zijn uitkering merkt. Die stijgt niet mee met de lonen of prijzen. De werkende merkt minder vlug dat zijn pensioenopbouw achterblijft.

16. Profiteren gepensioneerden ook van de meevallers bij de beleggingen?

De meevallers worden gelijk verdeeld over ouderen en jongeren. De gepensioneerden worden dan volledig geïndexeerd. De pensioenopbouw van werkenden wordt ook volledig geïndexeerd. Werkenden en niet-werkenden worden dus op dezelfde manier behandeld.

17. Wat zijn de gevolgen voor mijn pensioen?

Het akkoord is een afspraak op hoofdlijnen tussen bonden, werkgevers en politiek. Als het akkoord een feit is kunnen we aan de slag om per pensioenregeling de noodzakelijke veranderingen door te voeren. Daarbij zijn uw bond en (voormalige) werkgever aan zet. Via hen en uw pensioenfonds wordt u geïnformeerd welke veranderingen nodig zijn en

wanneer de herziene pensioenregeling ingaat. Als vakbondslid wordt u betrokken bij de besluitvorming.

18. Gebeurt er iets met het pensioen dat tot nu toe is opgebouwd?

Sociale partners en het Kabinet delen de wens de al opgebouwde rechten onder te brengen in het nieuwe pensioencontract. Zo kunnen ook de al opgebouwde rechten mee profiteren in het nieuwe systeem. Of het onder brengen van de al opgebouwde rechten in het nieuwe pensioencontract mogelijk is, is nu nog niet te zeggen. Het ministerie gaat dit onderzoeken.

19. In het verleden is er door verscheidende regeringen een greep in de kas van ABP gedaan. Kan de huidige regering niet gedwongen worden dit geld terug te betalen aan ABP?

Achteraf, met de kennis van nu, is de handelwijze van de politiek en werkgevers natuurlijk verkeerd geweest. Maar het moet wel bekeken worden in de context van die tijd. Een dekkinggraad van net boven de 100% werd in die tijd volstrekt acceptabel gevonden. Er was werkloosheid en er werd gekort op de sociale uitkeringen en salarissen van ambtenaren. Desondanks is er ook toen al door onder meer bonden geprotesteerd tegen de handelwijze van de politiek. Een echte overlegpositie was er nog niet. Uiteindelijk heeft het geleid tot de verzelfstandiging van het ABP. De conclusie is dat het volstrekt onhaalbaar is om nu nog extra stortingen van de regering in de ABP-kas af te dwingen.

In het pensioenakkoord is nu afgesproken dat er in de toekomst geen geld meer uit de kas van pensioenfondsen gehaald kan worden. Niet in goede en niet in slechte tijden!

20. Liggen alle risico's in het nieuwe contract bij de werknemers?

Nee, in dit akkoord blijven werkgevers op basis van de huidige hoge premies meebetalen aan de pensioenen. Pensioen is een belangrijke arbeidsvoorwaarde en van belang is om goed personeel te krijgen en te behouden. Voor werkgevers is het dus belangrijk om ook in de toekomst een goed pensioen aan te blijven bieden.

In het akkoord staat meerdere keren dat sociale partners samen verantwoordelijk zijn. Het CNV weet de werkgever te vinden als blijkt dat de werkgever zich hier niet aan houdt.

21. Biedt dit akkoord onvoldoende pensioenzekerheid?

Nee, in dit akkoord kunnen pensioenfondsbesturen zelf de zekerheid invullen die ze willen nastreven. Het gaat dan om een goede balans tussen nominale of reële zekerheid en koopkrachtzekerheid. Vasthouden aan het huidige contract zet de koopkrachtzekerheid sterk onder druk. Daarom is aanpassing nodig.

Het nieuwe akkoord kent namelijk minder nominale zekerheid, maar meer koopkrachtzekerheid.

Minder nominale zekerheid, omdat de pensioenfondsen gedwongen worden om veel reserves aan te houden als ze toezeggingen doen. De prijs hiervan is hoog, want hoe zekerder men ervan wil zijn dat er in de toekomst genoeg geld in de pensioenpot zit om aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen, hoe meer geld er ook daadwerkelijk in de pensioenpot moet blijven. Hierdoor zullen de pensioenfondsen de komende jaren nauwelijks nog in staat zijn de pensioenen te indexeren (aanpassen aan de inflatie) en is de kans groter dat zij eerder moeten korten op de ingegane pensioenen en opgebouwde rechten.

Wij hebben daarom gekozen voor een ander pensioencontract, waarbij het pensioen niet meer gegarandeerd wordt (zogenaamd voorwaardelijk pensioen). Met een voorwaardelijk pensioen kunnen hogere rendementen worden behaald en hoeven er niet (onnodige) overreserves te worden aangehouden. De kans dat met dit nieuwe pensioencontract weer geïndexeerd kan worden ter compensatie van de inflatie (of de loonstijging) en dat er niet gekort hoeft te worden op de pensioenopbouw en de pensioenuitkeringen, wordt hierdoor realistischer en realiseerbaar. Zie ook vraag 10

Ouderen op de arbeidsmarkt

22. Wat is er afgesproken om ervoor te zorgen dat oudere werknemers aan het werk blijven?

Nog voordat het pensioenakkoord gesloten was, lieten de meeste politieke partijen weten dat ze voorstander waren van een verhoging van de AOW-leeftijd. Langer doorwerken heeft echter alleen zin als er voldoende werk is voor oudere werknemers. Daarom heeft het CNV bedongen dat er ook maatregelen genomen moeten worden ter bevordering van het langer doorwerken. Aan het pensioenakkoord hangt daarom een paragraaf met mogelijke maatregelen. Werkgeversorganisaties en vakbonden gaan aan de hand daarvan in de cao's afspraken maken waardoor ouderen aan het werk kunnen blijven:

- Van werk naar werk wordt het uitgangspunt: Bij dreigend ontslag van een oudere werknemer moet de werkgever zich inspannen om de werknemer aan een andere baan te helpen.
- Werknemers moeten ook het recht krijgen op een periodieke loopbaanscan zodat ze tijdig kunnen werken aan scholing, motivatie en gezondheid.
- De optie "Deeltijdpensioen" moet in de cao's opgenomen worden.
- Discriminatie van oudere werknemers bij sollicitaties moet afgelopen zijn. Zij moeten evenveel kansen krijgen als andere werknemers. Uit onderzoek blijkt ook dat zij niet minder presteren dan jongeren.

23. Wat gaat het kabinet doen om ervoor te zorgen dat oudere werknemers aan het werk blijven?

Het kabinet gaat werken aan een mobiliteitsbonus, een bonus waardoor het voor ouderen aantrekkelijk wordt van baan te veranderen en voor werkgevers om hen aan te nemen. Het kabinet komt met een vitaliteitsregeling, waarin het spaarloon en de levensloopregeling opgaan. Het plan voor de vitaliteitsregeling bespreekt het kabinet met de werkgeversorganisatie en de vakbonden. In dit plan zal ook een overgangsregeling voor de levensloop aan de orde komen.